

Małgorzata Sej-Kolasa

MONITORING STANU ŚRODOWISKA JAKO ELEMENT OCENY REALIZACJI POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

1. Wstęp

W maju 1991 r. Sejm uchwalił przedstawiony przez rząd dokument *Polityka ekologiczna państwa*, uznając ochronę środowiska za sprawę najwyższej doniosłości, która musi być pilnie i z dużą determinacją podjęta przez społeczeństwo. Niespełna 10 lat później, w 1999 r., Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa przystąpił do opracowania II polityki ekologicznej (tak nazywał się pierwszy projekt dokumentu). Opracowanie nowej polityki ekologicznej było z jednej strony skutkiem wejścia w życie Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r., która proklamowała zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawę ochrony środowiska (art. 5), z drugiej strony nową politykę należało opracować ze względu na zmiany ustrojowe i gospodarcze, które dokonały się w Polsce od 1991 r. Nie bez znaczenia była również konieczność uwzględnienia zasad ochrony środowiska zawartych w V Programie Unii Europejskiej i w przygotowywanym ówczesnie VI Programie. Nowa polityka ekologiczna państwa pod nazwą II polityka ekologiczna państwa została przyjęta przez Sejm RP w lipcu 2001 r. [1].

Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest – zgodnie z art. 13 ustawy Prawo ochrony środowiska – stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. Nowa polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokajaniu rosnących potrzeb człowieka, zarówno materialnych, jak i odnoszących się do jakości otaczającego go środowiska.

II polityka ekologiczna państwa ustalała jedynie cele do osiągnięcia (krótkookresowe do 2002 r. i średniookresowe do 2010 r.) oraz narzędzia i instrumenty realizacyjne, nie ustalała natomiast konkretnych zadań do wykonania. Sposoby osiągania celów polityki ekologicznej w postaci pakietów zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych (działań w postaci prawa, programowania, mechanizmów ekonomicznych, planowania przestrzennego, badań naukowych, kontroli i monitoringu, współpracy międzynarodowej i innych działań tego typu) zostały sprecyzowane w „Programie wykonawczym do II polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” Obowiązek opracowania programu wykonawczego (zawierającego

m.in. wskazówki i wytyczne uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, harmonogramy zadań wynikających z polityki ekologicznej państwa, zwłaszcza zadań nakładanych na administrację publiczną, a także szacunek kosztów osiągania celów polityki ekologicznej) spoczywa na ministrze środowiska, a wynika z treści polityki ekologicznej oraz z ustawy Prawo ochrony środowiska.

Aktualizacja i uszczegółowienie długookresowej II polityki ekologicznej państwa (przede wszystkim w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działania określonych w VI programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska) znalazły się w dokumencie *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010* [6].

Elementem polityki ekologicznej jest tworzenie i wyposażanie systemu badań stanu środowiska, przetwarzanie uzyskanych danych oraz ich upowszechnianie. Konieczny jest rozwój systemów gromadzenia, interpretowania, wykorzystywania, prognozowania zmian stanu środowiska i publikacji danych o środowisku.

Realizacja polityki ekologicznej podlega ocenie. Pośrednio taka ocena dostarcza również informacji o stanie środowiska. Narzędziem służącym obu tym celom jest monitoring.

Celem artykułu jest wskazanie podstawowych zadań w zakresie monitoringu polityki ekologicznej i dostępu do informacji o stanie środowiska.

2. Monitoring i obieg informacji o stanie środowiska

Monitoring może ujmować ilościowe i jakościowe dane o stanie środowiska (tzw. monitoring środowiska) i dane o polityce ekologicznej oraz planowanych i podejmowanych działaniach (tzw. monitoring polityki). Monitoring stanu środowiska stanowi podstawę formułowania i ewentualnej korekty polityki ochrony środowiska.

Zagadnienia kontroli i monitoringu znalazły się wśród celów średniookresowych (do 2010 r.) polityki ekologicznej. Głównym celem w sprawie kontroli i monitoringu jest pełna harmonizacja procedur i zakresu działań w tej dziedzinie z zaleceniami OECD, wymogami Unii Europejskiej oraz zobowiązaniami z tytułu konwencji międzynarodowych. Osiągnięcie tego celu wymaga wykonania w latach 2003-2006 następujących priorytetowych zadań:

1. Powołania nowych struktur organizacyjnych i wdrożenia systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, niezbędnych do spełnienia przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych, w tym:

- wdrożenia systemu rejestracji substancji niebezpiecznych spełniającego wszystkie wymagania ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawy o ochronie roślin uprawnych,
- wzmocnienia i rozwój działalności Krajowego Centrum BAT,

Tabela 1. Wybrane pozainwestycyjne przedsięwzięcia w zakresie monitoringu i obiegu informacji o stanie środowiska

Zadanie	Jednostka odpowiedzialna i jednostki współpracujące
Uzyskanie przez Polskę członkostwa w Europejskiej Agencji Środowiska	Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Finansów, GIOŚ
Rozszerzenie zakresu działania państwowego monitoringu środowiska i systemu statystyki publicznej o nowe elementy związane z realizacją wymagań dotyczących monitoringu środowiska, określonych w nowym prawie ekologicznym (transponującym wymagania w tym zakresie obowiązujące w Unii Europejskiej), a także z realizacją zobowiązań Polski wobec konwencji międzynarodowych	Ministerstwo Środowiska, GIOŚ i WIOŚ, Główny Urząd Statystyczny
Wdrożenie nowych struktur organizacyjnych i systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, niezbędnych do spełnienia przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych, w tym: – wdrożenie systemu rejestracji substancji niebezpiecznych zgodnego z ustawą o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawą o ochronie roślin uprawnych; – utworzenie Krajowego Centrum BAT (przez powołanie nowej instytucji realizującej zadania takiego centrum lub powierzenie tych zadań instytucji już istniejącej); – utworzenie krajowego punktu kontaktowego do spraw wdrażania programu Unii Europejskiej „Natura 2000”; – wdrożenie systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń); – wdrożenie systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II)	Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska; Ministerstwo Środowiska; Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Środowiska GIOŚ, WIOŚ; Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, GIOŚ, WIOŚ, PIP
Wzmocnienie etatowe służb ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblu centralnym, wojewódzkim, regionalnym (zlewniowym), powiatowym i gminnym	Rada Ministrów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Zdrowia, województwie, jednostki samorządu terytorialnego
Wzmocnienie etatowe służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym	Rada Ministrów, Ministerstwo Środowiska, województwie, GIOŚ, WIOŚ

Źródło: opracowanie własne na podstawie [7].

- utworzenia krajowego punktu kontaktowego do spraw wdrażania programu Unii Europejskiej Natura 2000,
 - wdrożenia systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń),
 - wdrożenia systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II).
2. Wzmocnienia etatowego służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym.
3. Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w Europejskiej Agencji Środowiska – rozszerzenie regularnej współpracy z Agencją już na zasadach odnoszących się do jej członków.
4. Modyfikacji systemu statystyki publicznej oraz monitoringu środowiska.
- Listę zadań wraz z określeniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację zawiera tab. 1.

Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej państwa na lata 2002-2010 dla każdego z zadań określa dodatkowo termin realizacji (w zależności od rodzaju zadania były to lata 2002-2003 lub 2002-2004) oraz niezbędne nakłady. Większość zadań została zrealizowana zgodnie z przyjętym harmonogramem.

3. Dostęp do informacji o środowisku

Praktyczna realizacja przyjętych zadań sprowadza się do szeroko rozumianego dostępu do informacji o środowisku, dotyczącego zarówno decydentów, jak i społeczeństwa. Przykładami wdrażania prawa do dostępu do informacji o środowisku są: działalność Krajowego Centrum BAT, funkcjonowanie rejestrów zanieczyszczeń PRTR czy też prace Europejskiej Agencji Środowiska.

Krajowe Centrum BAT

Koncepcja BAT w pierwotnym ujęciu to koncepcja „najlepszych dostępnych technologii” (*best available technology*), wprowadzająca wymóg określania wartości granicznych emisji z założeniem, że w celu jej ograniczenia będzie stosowana właśnie najlepsza dostępna technologia.

Kolejną koncepcją jest BATNEEC – koncepcja „najlepszych dostępnych technologii nie powodujących nadmiernych (nieuzasadnionych) kosztów” (*best available technology not entailing excessive costs*). Ta zasada obejmuje wymóg podjęcia wszelkich stosownych środków zapobiegawczych, włączając w to najlepszą dostępną technologię – pod warunkiem jednak, że ich zastosowanie nie spowoduje nadmiernych kosztów.

Najnowszym wyrazem koncepcji jest idea „najlepszej dostępnej techniki” (*best available techniques* – BAT).

Definicja BAT i wymogi prowadzenia działalności zgodnie z jej wymogami zostały wprowadzone do polskiego prawodawstwa przez ustawę Prawo ochrony środowiska. Pojawiła się konieczność powołania jednostki wspomagającej ministra środowiska w realizacji zadań związanych z wdrażaniem w Polsce postanowień dyrektywy 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń. Koncepcja zadań i struktury Krajowego Centrum BAT została rozwinięta w 2001 r. w ramach prac Zespołu BAT Komisji Ocen Oddziaływania na Środowisko, natomiast w 2002 r. podjęto decyzję o ustanowieniu Krajowego Centrum BAT przez powierzenie tych zadań utworzonemu w strukturze Ministerstwa Środowiska Zespołowi ds. Najlepszych Dostępnych Technik w Departamencie Inwestycji i Rozwoju Technologii (zmiana nazwy jednostki na Zespół ds. Najlepszych Dostępnych Technik – Krajowe Centrum BAT) [9]. Do podstawowych zadań Centrum należy zaliczyć:

- śledzenie zmian koncepcji i wymagań BAT,
- prowadzenie obligatoryjnej rejestracji oraz weryfikacji wniosków i pozwoleń,
- stworzenie efektywnego forum wymiany informacji i dyskusji na temat zintegrowanego podejścia do ochrony środowiska i stosowania najlepszych dostępnych technik w Polsce.

Znaczna część zadań szczegółowych Centrum dotyczy bezpośrednio dostępu do informacji o środowisku:

- utworzenie i bieżące aktualizowanie bazy danych i informacji o najlepszych dostępnych technikach, ukierunkowanej na wyniki prac i dokumenty Europejskiego Biura IPPC w Seville,
- utworzenie i bieżące aktualizowanie bazy danych o warunkach określonych w polskich pozwoleniach zintegrowanych, zwłaszcza w odniesieniu do nowych instalacji, w celu zapewnienia możliwości raportowania oraz stworzenia bazy odniesień dla organów wydających pozwolenia,
- utworzenie bazy danych o weryfikatorach (prowadzenie krajowej listy akredytowanych jednostek) uprawnionych do wydawania ocen zgodności wniosków z minimalnymi wymaganiami wynikającymi z NDT,
- identyfikacja i prowadzenie bazy danych o krajowych ośrodkach pracujących w sferze usprawniania technologii, technik i metod organizacji pracy,
- współpraca z jednostką prowadzącą Krajowy Rejestr Emisji Zanieczyszczeń,
- zapewnienie łatwego dostępu do tych baz dla zainteresowanych osób i instytucji przez prowadzenie strony internetowej oraz działalność wydawniczą [2].

Rejestry zanieczyszczeń PRTR

Rejestry zanieczyszczeń PRTR to wartościowe źródło informacji o substancjach zanieczyszczających, które są wykorzystywane, wytwarzane, przemieszczane lub uwalniane do środowiska przez podmioty gospodarcze. Większość rejestrów dotyczy stacjonarnych źródeł zanieczyszczeń, ale część z nich zawiera

także szacunki emisji pochodzących ze źródeł rozproszonych, takich jak produkcja rolnicza, transport, określonych w oparciu o elementy innych baz danych (np. liczba pojazdów osobowych). Informacje zawarte w rejestrach są publicznie dostępne, dzięki czemu każdy może dowiedzieć się, jakie zanieczyszczenia pochodzą z konkretnego zakładu, a w konsekwencji, z jakimi zagrożeniami dla ludzkiego zdrowia i środowiska ma do czynienia.

Rejestry zanieczyszczeń PRTR mogą odgrywać ważną rolę w realizacji przez administrację polityki ekologicznej państwa, zapewniając trudną do zdobycia w inny sposób informację na temat skali i rodzaju zanieczyszczeń. Rejestry mogą też skłaniać przedsiębiorstwa zobowiązane do przekazywania raportów do ograniczania wielkości powstających zanieczyszczeń oraz mogą stać się podstawą budowania społecznego, wsparcia dla wdrażania polityki ekologicznej. Rejestry PRTR, jako narzędzie dostępu do informacji, stanowią warunek konieczny tworzenia systemu uczestnictwa społecznego, a zatem także warunek konieczny zapewnienia skuteczności realizacji polityki ekologicznej przez władze publiczne. I wreszcie rządy, określając długoterminowe cele polityki ekologicznej i zrównoważonego rozwoju, mogą następnie weryfikować ich realizację na podstawie okresowo otrzymywanych obiektywnych informacji pochodzących z rejestrów PRTR [8].

Cele, jakim mają służyć rejestry PRTR, mają decydujące znaczenie w określaniu metod publicznego udostępniania danych oraz sposobu ich prezentacji. Ogólnie celami wdrażania krajowych rejestrów PRTR mogą być m.in.:

- realizacja prawa dostępu do informacji,
- rozpoznawanie możliwości dotyczących przeciwdziałania zanieczyszczeniom i zachęcanie zanieczyszczających do podejmowania działań w tym zakresie,
- wspieranie rozwoju czystszej produkcji,
- zwiększanie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska,
- określanie obszarów koniecznych działań (np. emisja zanieczyszczeń w ogóle lub emisja konkretnych substancji chemicznych) oraz ustalanie priorytetów w ich podejmowaniu,
- mierzenie postępu w osiąganiu celów środowiskowych i politycznych,
- monitorowanie realizacji założeń polityki,
- poprawa zrozumienia problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju przez społeczeństwo.

Europejska Agencja Środowiska

Nadrzędnym celem Agencji¹ jest wspieranie zrównoważonego rozwoju i pomoc w osiąganiu istotnej i wymiernej poprawy stanu środowiska w Europie przez

¹ Europejska Agencja Środowiska (EPA) została ustanowiona jako prawnie niezależna jednostka Wspólnoty Rozporządzeniem Rady nr 1210/90/EEC w sprawie utworzenia EEA i Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET), które zostało przyjęte 7 maja 1990 r., a wprowadzone w życie 30 listopada 1993 r. Nowelizacja Rozporządzenia w 1999 r. (933/1999/EEC) wzmocniła rolę Agencji jako Referencyjnego Centrum Informacji o Środowisku, doprecyzowała obowiązki

dostarczanie aktualnych, istotnych i wiarygodnych informacji o środowisku ośrodkom decyzyjnym i społeczeństwu. Do zadań Agencji należą m.in.:

- dostarczanie Wspólnocie i państwom członkowskim obiektywnych informacji niezbędnych do planowania i wdrażania właściwej i skutecznej polityki środowiskowej; w szczególności dostarczanie Komisji Europejskiej informacji potrzebnych do realizacji jej zadań obejmujących identyfikowanie, przygotowywanie i ocenę przedsięwzięć i ich podstaw prawnych w dziedzinie środowiska,
- uczestnictwo w monitorowaniu działań na rzecz środowiska przez odpowiednie wspieranie wymagań dotyczących raportowania,
- koordynacja działań Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) będącej strukturą organizacyjno-informatyczną, której celem jest gromadzenie, analiza, ocena oraz zarządzanie danymi we współpracy z jednostkami Komisji Europejskiej, krajami członkowskimi, organizacjami międzynarodowymi,
- upowszechnianie informacji środowiskowej wśród społeczeństwa, także za pomocą technologii teleinformatycznych.

Polskim partnerem Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska [5]. GIOŚ jest ogniwem raportującym, odpowiedzialnym za system monitorowania środowiska w Polsce, co wynika z zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska.

4. Wskaźniki skuteczności polityki ekologicznej

Kolejnym istotnym zagadnieniem w ocenie realizacji polityki ekologicznej, oprócz dostępu do informacji o środowisku, jest określenie mierników realizacji polityki ekologicznej państwa. Jako szczególnie ważne mierniki realizacji polityki ekologicznej państwa wskazano [6]:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkości produkcji,
- stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (istotne dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska),
- techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie); zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Wskaźniki te powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej państwa w przekroju terytorialnym i branżowym (łącznie z zakładem).

Poza głównymi miernikami w ocenie skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa będą stosowane trzy grupy wskaźników [6]:

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne,
- wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska,
- wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa.

Grupa wskaźników społeczno-ekonomicznych obejmuje:

- poprawę stanu zdrowia obywateli, mierzoną za pomocą takich mierników, jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności na obzarach, na których szkodliwe oddziaływania na środowisko i zdrowie występują w szczególnie dużym natężeniu (obszary najsilniej uprzemysłowione i zurbanizowane),

- zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce,
- zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania na potrzeby innych sektorów produkcji i usług materialnych,
- coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

Do grupy wskaźników stanu środowiska i presji na środowisko należą:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych i morskich, poprawa jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawa jakości wody pitnej oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej,
- poprawa jakości powietrza przez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy),
- zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w miastach oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych,
- zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,
- ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach poprzemysłowych i terenach po byłych bazach wojsk radzieckich, w tym likwidacja starych składowisk odpadów, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury,

- wzrost lesistości kraju, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby,

- zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślne reintrodukcje gatunków,

- zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Grupę wskaźników aktywności państwa i społeczeństwa tworzą:

- kompletność regulacji prawnych i tempo ich harmonizacji z prawem wspólnotowym i prawem międzynarodowym,

- spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli,

- zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,

- opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

System statystyki publicznej i państwowego monitoringu środowiska oraz pozostałe mechanizmy nadzoru i kontroli powinny umożliwiać:

- dokonywanie oceny skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa z wykorzystaniem określonych wyżej mierników (co 4 lata),

- dokonywanie oceny realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa (co 2 lata),

- dokonywanie oceny realizacji programów naprawczych poszczególnych komponentów środowiska przez organy inspekcji ochrony środowiska na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

5. Uwagi końcowe

1. Monitorowanie postępu procesu ekorozwoju, monitorowanie realizacji zadań określonych konwencjami międzynarodowymi czy polityką ekologiczną państwa wymagają rzetelnej informacji według zunifikowanych zasad. Unifikacja jest niezbędna do porównywalności informacji między krajami i w ramach danego kraju do porównywania informacji dla różnych lat i wydzielonych obszarów kraju. Dobrym rozwiązaniem mogą tu być zintegrowane bazy danych, w których informacje wejściowe zapisane są w takiej strukturze i z taką dokładnością, że zagwarantowana jest możliwość odpowiedniej agregacji i integracji informacji. Zintegrowane bazy danych są niezbędne do oceny jakości środowiska, są podstawą do oceny spełnienia wymogów określonych w strategii, w polityce jakości i w programach.

2. Dostęp do informacji o środowisku jest jednym z podstawowych elementów systemu prawa i polityki ekologicznej UE. Zakłada ona powszechny dostęp spo-

leczeństwa do informacji na temat stanu środowiska, planów zagospodarowania przestrzennego, prognoz inwestycyjnych na przyszłość. W Polsce narzędziami służącymi do gromadzenia i przekazywania informacji są np. publicznie dostępne wykazy czy też elektronicznie dostępne bazy danych.

Zasady prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie określa ustawa Prawo ochrony środowiska [11]. Celem tworzenia wykazów jest zapewnienie społeczeństwu możliwości szybkiego zidentyfikowania (określenia miejsca i daty wydania, nazwy i przedmiotu dokumentu) oraz zlokalizowania (określenia miejsca, gdzie się znajduje) dokumentu zawierającego informacje o środowisku. Wykazy mają służyć także samym organom administracji publicznej do szybszego odnajdywania informacji, które są w ich posiadaniu.

Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska (art. 28) zawiera ogólny nakaz udostępniania informacji o środowisku skierowany do Inspekcji Ochrony Środowiska [10]. Ma ona mianowicie zapewniać informowanie społeczeństwa o stanie środowiska, a także udostępniać wyniki badań i obserwacji oraz oceny stanu środowiska organom administracji.

Dodatkowo ustawa wprowadza (art. 30) obowiązek prowadzenia elektronicznych baz danych o stanie środowiska dostępnych za pośrednictwem publicznych sieci telekomunikacyjnych (tzn. głównie za pośrednictwem Internetu).

Literatura

- [1] *II polityka ekologiczna państwa*, Rada Ministrów, Warszawa 2001.
- [2] *Implementacja Dyrektywy IPPC w sprawie zintegrowanego zapobiegania ograniczania zanieczyszczeń*, http://www.pipc.org.pl/Raport_srod/zintegrowane.pdf.
- [3] Jendrośka J. (red.), *Rejestry uwalniania i transferu zanieczyszczeń (PRTR) jako instrument realizacji polityki ekologicznej. Uwarunkowania organizacyjne i prawne*, Centrum Prawa Ekologicznego, Wrocław 2001.
- [4] Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., DzU nr 78, poz. 483
- [5] *Nowe zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w świetle wymagań Unii Europejskiej*, „Integracja Europejska” 2005 nr 4-5.
- [6] *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*, Rada Ministrów, Warszawa 2002.
- [7] *Program wykonawczy do II polityki ekologicznej państwa*, Rada Ministrów, Warszawa 2002.
- [8] Szwed D., *Rejestry uwalniania i transferu zanieczyszczeń*, <http://biuletyn.zielonasiec.pl/biuletyn.php?id=67&c=prawo>, 2004.
- [9] Typko M., *Najlepsze dostępne technologie (BAT) jako narzędzie wprowadzania zasad zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem. Agenda 21 w Polsce – 10 lat po Rio*, red. T. Borys, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2003.
- [10] Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, DzU nr 77, poz. 335 ze zm.
- [11] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, DzU nr 62, poz. 627 ze zm.

THE MONITORING OF ENVIRONMENTAL CONDITION AS AN ELEMENT OF EVALUATION OF THE EXECUTION OF THE STATE'S ENVIRONMENTAL POLICY

Summary

The execution of the environmental policy is subject to evaluation process. The evaluation provides also indirectly informations on conditions of the environment. The monitoring serves as a tool for achieving both purposes.

The aim of the article is the indication of basic assignments in the range of the monitoring of environmental policy and the access to the information on conditions of the environmen.

Dr inż. Malgorzata Sej-Kolasa jest pracownikiem Katedry Ekonometrii i Informatyki Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu – Wydział w Jeleniej Górze.